

ECOLOGIE

RAPPORTAGE

quicksan Wet natuurbescherming

Landgoed Deelerwoud, locatie Delerhoek

Hoenderloo

Rapportage quickscan Wet Natuurbescherming

Landgoed Deelerwoud, locatie Delerhoek, Hoenderloo

Opdrachtgever	Stichting Huis Deelerwoud Deelerwoud 9 7351 TS Hoenderloo
---------------	---

Rapportnummer	1525.002.012
Versienummer	D3
Status	Eindrapportage
Datum	25 april 2023

Opsteller	De heer ing. E.R. Witter
-----------	--------------------------

Paraaf

A handwritten signature in black ink, appearing to be "ERW", on a light blue background.

Kwaliteitscontrole	De heer G.J. Assink, BSc
--------------------	--------------------------

Paraaf

A handwritten signature in black ink, appearing to be "GJA", on a light blue background.

Daarom Econsultancy

KWALITEITSZORG

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

CERTIFICERING

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhand-boek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

GELDIGHEID ONDERZOEK

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING.....	2
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
2.2	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen	4
3	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	5
4	OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	6
4.1	Zorgplicht	6
4.2	Soortenbescherming	7
5	AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	8
5.1	Vogels	8
5.2	Vleermuizen	9
5.3	Overige zoogdieren	10
5.4	Reptielen, amfibieën en vissen	13
5.5	Ongewervelden	13
5.6	Planten	14
6	TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING.....	15
6.1	Broedvogels.....	15
6.2	Zoogdieren	15
6.3	Reptielen	16
6.4	Overige soort(groep)en.....	17
7	SAMENVATTING EN CONCLUSIES.....	18

Bijlage 1 toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming
 Bijlage 2 verklarende woordenlijst

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Stichting Huis Deelerwoud opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan Wet natuurbescherming voor de locatie Delerhoek op het Landgoed Deelerwoud te Hoenderloo.

De quickscan Wet Natuurbescherming is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen nieuwbouw op de onderzoekslocatie, alsmede een bestemmingsplanwijziging.

Het onderzoek heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn, die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben.

In eerder opgestelde rapportages is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op Natura 2000-gebieden, houtopstanden die middels de Wet natuurbescherming zijn beschermd, of op gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (Econsultancy 1525.002.010 en 1525.002.011).

Op de onderzoekslocatie is in 2016 een quickscan Flora en fauna uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek is in 2021 nader onderzoek gedaan naar het effect van de nieuwbouw op het leefgebied van de das (Econsultancy 1525.002.3). Het bosgebied rondom de onderzoekslocatie is in 2021 onderzocht op aanwezigheid van nesten van jaarrond beschermde broedvogelsoorten (Econsultancy 1525.002.4).

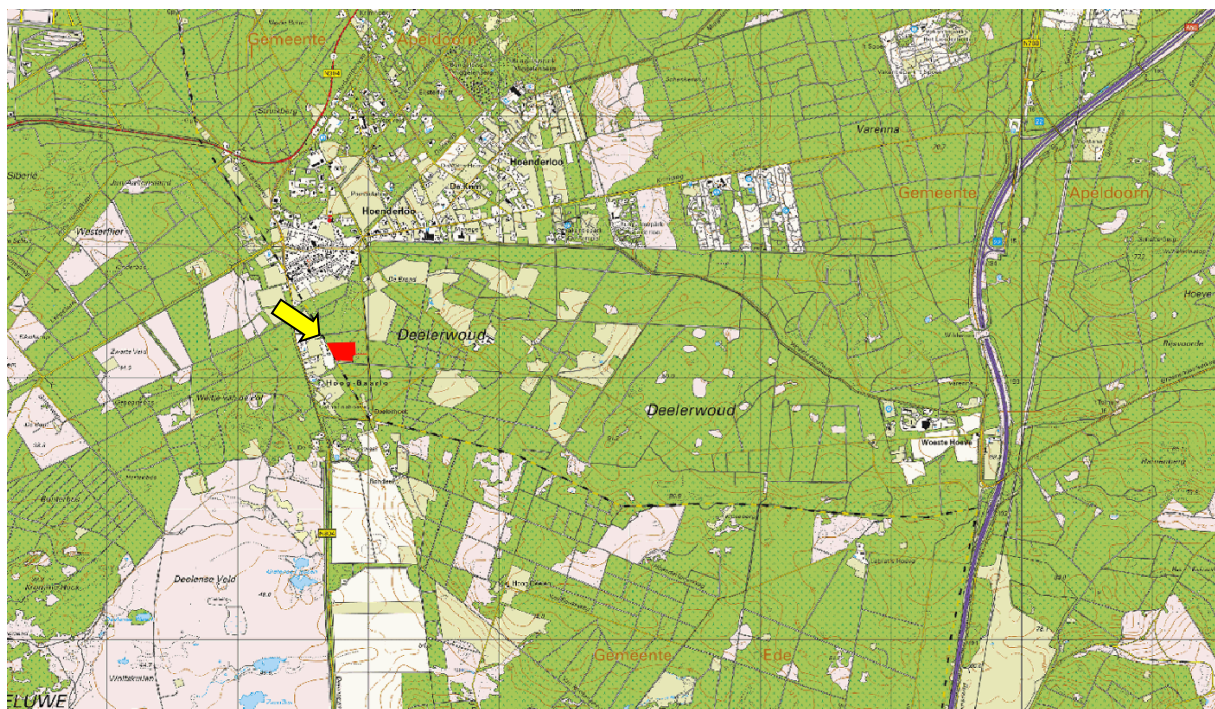
Omdat de geldigheidsduur van de quickscan Flora en fauna uit 2016 is verlopen, is een actualisatie noodzakelijk. De geldigheidsduur van de aanvullende onderzoeken is niet verstreken en de uitkomsten ervan zijn nog steeds bruikbaar in de bestemmingsplanprocedure.

Econsultancy is lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 2,5$ ha grasland) ligt op het westelijk deel van Landgoed Deelerwoud te Hoenderloo. In figuur 2.1 is de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 2.1 Ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een bemest graslandperceel en een onverhard toegangspad. Het perceel wordt aan de westzijde begrensd door bebouwing. De overige zijdes grenzen aan bos. Aan de zuid- en oostzijde lopen vlak langs de grens tussen het bos en het graslandperceel wandelpaden. Aan de noordzijde bevindt zich een bredere bosstrook. Op het perceel bevinden zich enkele vrijstaande bomen.

In figuur 2.2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. Figuur 2.3 t/m figuur 2.8 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2.2 Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 2.3 Onverhard toegangspad aan oostzijde.

Figuur 2.4 Onderzoekslocatie in westelijke richting.

Figuur 2.5 Onderzoekslocatie in noordelijke richting.

Figuur 2.6 Wandelpad aan oostzijde.

Figuur 2.7 Wandelpad aan zuidzijde.

Figuur 2.8 Bosperceel aan noordzijde.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

De ingreep betreft de ontwikkeling van twee (gasloze) landhuizen op het perceel Delerhoek van elk 1.200 m³. Na de bouw zullen ze worden gebruikt voor permanente bewoning door twee gezinnen. Het beoogde perceel is thans agrarisch bestemd (2,5 hectare grasland) en wordt al decennialang beweid met paarden/zoogkoeien. Na bestemmingswijziging krijgt deze kavel deels de bestemming 'wonen' (3.766 m²), voor de rest (21.234 m²) een "groene" bestemming en/of "natuur" (zie figuur 2.9). Ten behoeve van de nieuwbouw worden geen bomen gekapt.

Figuur 2.9 Schetsverkaveling nieuwe situatie (ruimtelijk ontwerp Delerhoek, 14 juli 2022).

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een bureauonderzoek en een veldbezoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

Het veldbezoek is afgelegd op 31 januari 2023. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van “expert judgement” nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Actuele verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) opgevraagd.

De quickscan Wet natuurbescherming is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en betreft geen volwaardig soort(en) specifiek onderzoek. Er zijn in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

4 OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Wet natuurbescherming bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de onderzoekslocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving. De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies;
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen bij soortenbescherming ligt grotendeels bij de provincies. De provincie is bevoegd gezag voor de toetsing van handelingen met mogelijke gevolgen voor beschermde dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen) én voor Natura 2000-gebieden (de gebiedenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk bevoegd gezag.

4.1 Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels verbodsbepalingen zijn gereguleerd. Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

In bijlage 1 wordt dit artikel nader toegelicht.

4.2 Soortenbescherming

Bij een quickscan wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of voortplantingsplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingsregimes. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht.

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn (*artikel 3.1*);
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (*artikel 3.5*);
- andere soorten (*artikel 3.10*).

In bijlage 1 worden deze artikelen nader toegelicht.

5 AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN

Het voorkomen van planten- en diersoorten in een gebied wordt mede bepaald door de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Een soort kan in zijn leefgebied gebruik maken van verschillende plekken om te verblijven. Al deze plekken (biotopen) kunnen een bepaalde functie voor de soort vervullen. In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden samen met verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- of voortplantingsplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen plannen een negatief effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. In hoofdstuk 6 wordt beschreven welke juridische implicaties dit voor het project heeft.

5.1 Vogels

Broedvogels (nesten jaarrond beschermd)

Er zijn broedvogels waarvan de nesten ook beschermd zijn op het moment dat ze niet voor de voortplanting in gebruik zijn. Binnen de bosgebieden op de Veluwe kunnen dit zijn buizerd, havik, wespendif, boomvalk, ransuil, bosuil en sperwer. Binnen het agrarische gebied komen steenuil en kerkuil voor.

Op de onderzoekslocatie zelf bevinden zich enkele bomen. In deze bomen zijn tijdens het veldbezoek geen nesten aangetroffen. Ook in de bosrand grenzend aan de onderzoekslocatie zijn geen nesten aangetroffen die in gebruik kunnen zijn door een roofvogel- of uilensoort. In 2021 zijn op 22 april, 6 mei en 17 juni drie veldbezoeken uitgevoerd door ecologen van Econsultancy. Hierbij is een ruim gebied beoordeeld op de aanwezigheid van horsten van roofvogels en dassenburchten of hollen van andere soorten. Dit is in het voorjaar uitgevoerd, op het moment dat er nog geen blad in de bomen aanwezig was. In mei 2021 is een bezoek gebracht omdat dan de meeste roofvogelsoorten aan het broeden zijn. In juni 2021 is een bezoek gebracht in verband met laat broedende soorten als wespendif en boomvalk. Destijds zijn geen roofvogelnesten aangetroffen. Met voldoende zekerheid kan worden gesteld dat er geen jaarrond beschermde nesten worden verstoord als gevolg van de voorgenomen ingreep.

De buizerd en kerkuil zal de onderzoekslocatie gebruiken als jachtgebied en er prooien als muizen en mollen kunnen vinden. Het potentiële verlies aan leefgebied zal niet dermate groot zijn dat een eventueel broedgeval in de omgeving verloren gaat. Vrijwel de gehele omgeving vormt geschikt jachtgebied voor deze soorten. De effecten op het leefgebied van de wespendif zijn beschreven in een separate rapportage over de effecten op leefgebieden van soorten die zijn aangewezen in het kader van Natura 2000 (Econsultancy rapport 1525.002.010). In dit rapport is beschreven dat er elders op het landgoed habitat voor deze soort wordt verbeterd, zodat er per saldo een positief effect zal zijn. Van de steenuil zijn in de NDFF geen waarnemingen bekend in de omgeving. Het leefgebied van deze soort zal echter eerder verbeteren door de toekomstige inrichting van het perceel.

De broedvogels waarvan het nest in uitzonderlijke gevallen eveneens jaarrond is beschermd, zijn voornamelijk holenbroeders, zoals spechten en mezen, of makers van grote nesten, zoals ekster en zwarte kraai. Op de onderzoekslocatie zelf en in de directe omgeving ervan zijn geen nesten van ekster of zwarte kraai aangetroffen. Er worden geen bomen gekapt, zodat er geen negatieve effecten voor holenbroeders zijn te verwachten.

Overige broedvogels

De beplanting aan de rand van de onderzoekslocatie kan nestgelegenheid bieden aan broedvogelsoorten zoals roodborst, merel en winterkoning. De nesten van deze soorten zijn alleen beschermd op het moment dat ze als zodanig in gebruik zijn. Overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming zijn te voorkomen (zie hoofdstuk 6).

5.2 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens en de verspreidingsatlas van de NDFF is de onderzoekslocatie gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, Bechstein's vleermuis, meervleermuis, Brandt's vleermuis, baardvleermuis, bosvleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De aanwezige bomen op de onderzoekslocatie zijn onderzocht op holtes, spleten en/of loshangend schors, die kunnen dienen als potentiële vaste rust- of voortplantingsplaats voor boombewonende vleermuizen. Deze zijn niet aangetroffen en daarmee zijn verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen uit te sluiten. Bovendien worden er geen bomen gekapt, zodat overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie zijn uit te sluiten.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

Naast de onderzoekslocatie bevindt zich bos. Eventuele verblijfplaatsen hierin ondervinden door de afstand tot de bouwlocatie en de aard van de ingreep, geen hinder van de ingreep op de onderzoekslocatie. Het plan voorziet in behoud van donkerte, zodat verstoring van licht op een eventuele verblijfplaats niet aan de orde is.

Foerageerhabitat

De randen van onderzoekslocatie zullen, gelet op het aanwezige habitat gebruikt kunnen worden door in de omgeving verblijvende vleermuizen als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger om te foerageren. De plannen zullen echter geen aantasting van belangrijk foerageerhabitat vormen. Door de voorgenomen ingreep zal het aanbod van foerageermogelijkheden niet in het geding komen, door de toekomstige inrichting zullen foerageermogelijkheden kunnen toenemen. De plannen voorzien in behoud van donkerte en de niet te bebouwen delen worden natuurlijk ingericht (zie figuur 2.9).

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. De bosranden vormen mogelijk vliegroutes, maar de ingreep heeft hier geen invloed op, vanwege het behoud van donkerte. Het behoud van donkerte is een vereiste vanuit de ligging binnen het GNN. De gemeente Apeldoorn dient in het bestemmingplan te borgen dat er geen verlichting van de bosrand plaatsvindt (zie ook rapport 1525.002.010 en 1525.002.011.)

5.3 Overige zoogdieren

Alle zoogdieren in Nederland zijn beschermd. Voor sommige algemeen voorkomende soorten geldt een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Op deze wijze is er onderscheid te maken in streng beschermde en minder streng beschermde soorten.

Streng beschermde soorten

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF en Broekhuizen et al. (2016) ligt de onderzoekslocatie binnen het verspreidingsgebied van de volgende streng beschermde grondgebonden zoogdieren: boomarter, steenarter, bunzing, wezel, hermelijn, das en eekhoorn. Verder is de Veluwe aangewezen als leefgebied van de wolf. Nader onderzoek naar het terreingebruik van dassen dat in 2021 door Econsultancy ter plaatse is uitgevoerd heeft uitgewezen dat boomarter, steenarter, das en eekhoorn in de omgeving voorkomen (rapport 1525.002.3). Van de overige soorten zijn in de NDFF geen waarnemingen bekend.

Steenarter/boomarter

De onderzoekslocatie vormt geen geschikt gebied voor verblijfplaatsen voor de steen- of boomarter. Beide soorten komen in de omgeving voor. Deze marterachtigen gebruiken hooizolders, loze ruimtes onder het dak, schuurtjes maar ook stenenstapels of takkenhopen, als verblijfplaats. Boomarters gebruiken vaak boomholtes en nesten van roofvogels als rust- of voortplantingsplaats. Dergelijke plekken zijn op de onderzoekslocatie, een begraasd weiland, niet aanwezig. Ook in de bomen op de onderzoekslocatie zijn geen geschikte verblijfplaatsen voor marterachtigen aangetroffen. Verstoring van rust- of voortplantingsplaatsen van boom- of steenarter is daarom niet aan de orde.

Eekhoorn

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor de eekhoorn. De hoge bomen op de onderzoekslocatie konden door het ontbreken van bladerdek goed worden onderzocht op de aanwezigheid van nesten. Er zijn geen nesten van eekhoorns aangetroffen, zodat de aanwezigheid van een vaste rust- of voortplantingsplaats van de eekhoorn kan worden uitgesloten. Ook in de bosrand rond de onderzoekslocatie werden geen nesten van eekhoorns waargenomen. Overigens worden er geen bomen gekapt ten behoeve van de ingreep, zodat op voorhand overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van eekhoorn kan worden uitgesloten.

Wolf

Op de onderzoekslocatie zijn geen holen aangetroffen die in gebruik kunnen zijn door een wolf. Het weiland op de onderzoekslocatie vormt ook geen geschikt leefgebied: er is onvoldoende dekking en relatief veel verstoring door wandelaars. Het prooiaanbod voor de wolf zal niet negatief worden beïnvloed door de nieuwbouw. Reeën zullen weliswaar gebruik maken van het weiland om te foerageren, maar op de stand van populatie zal het verlies aan grasland geen invloed hebben. Door de natuurlijke inrichting zullen in de toekomst reeën nog steeds voedsel kunnen vinden op de onderzoekslocatie. Voor de wolf, die een groot territorium heeft om in te jagen zal het overige deel van het landgoed met de hoge wildstand (edelhert, ree en wild zwijn) een veel beter geschikt leefgebied vormen.

Das

Het grasland op de onderzoekslocatie vormt geschikt foerageergebied voor dassen. Tijdens de quickscan in 2016 werd dit al geconstateerd. Ook tijdens het veldwerk op 31 januari 2023 werd het gebruik door dassen bevestigd. Op verscheidene plekken werden snuitputjes gevonden (zie figuur 5.1) en in de bosrand bevindt zich een latrine van een das (zie figuur 5.2).

Figuur 5.1 Snuitputje van das op de onderzoekslocatie .

Figuur 5.2 Latrine das in de bosrand.

In 2021 is nader onderzoek is uitgevoerd naar de effecten van het verlies van het leefgebied op het functioneren van de dassen in de omgeving. Dit is gedaan aan de hand van onderzoek met wildcamera's, het zoeken naar de burchtlocaties en een analyse van de omvang van het foerageerhabitat van de dassengroep. Uit het onderzoek blijkt dat de afname van het leefgebied niet leidt tot overtreding van de Wet natuurbescherming (zie ook hoofdstuk 6):

Bunzing, wezel en hermelijn

De wezel komt volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF voor in de omgeving van de onderzoekslocatie. De bunzing en hermelijn hebben een voorkeur voor vochtige habitats en zijn daarom op dit deel van de Veluwe niet te verwachten. Waarnemingen van kleine marterachtigen ontbreken in de database van het NDFF, hetgeen de soortgroep echter niet uitsluit. Bosranden en boerenerfjes vormen geschikt leefgebied voor de wezel. In de bosrand liggen wat materialen die dekking bieden en daarmee een rust- of voortplantingsplaats kunnen bieden voor de wezel (zie figuur 5.3).

Figuur 5.3 Geschikt habitat voor kleine marters in de bosrand rond de onderzoekslocatie.

Van aantasting van rust- of verblijfplaatsen van kleine marters, als gevolg van de nieuwbouw, is geen sprake. Het weiland zelf biedt geen geschikt onderkomen, zodat het vernielen van een vaste rust- of voortplantingsplaats niet aan de orde is. Het leefgebied van de wezel wordt niet negatief beïnvloed. Door de herinrichting zal het leefgebied eerder verbeteren. Door de natuurlijke inrichting ontstaat er een gevarieerder landschap, met meer dekking, dat door deze soortgroep juist wordt geprefereerd.

Het voorkomen van overige grondgebonden zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt, is tijdens het veldbezoek niet vastgesteld. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat kan het voorkomen ervan redelijkerwijs worden uitgesloten.

Licht beschermde soorten

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor een aantal soorten grondgebonden zoogdieren. Het gaat daarbij om algemene soorten als mol en veldmuis. Voor deze soorten geldt de zorgplicht, bijvoorbeeld als het gaat om graafwerkzaamheden, waarbij dieren kunnen worden gedood of verwond. In een op te stellen ecologisch werkprotocol dient te worden opgenomen dat graafwerkzaamheden vanuit één richting plaats dienen te vinden. Verder zullen er regelmatig reeën en vossen gebruik maken van de onderzoekslocatie. Van deze soorten worden geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen aangetast, het betreft foerageergebied voor deze soorten.

5.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Reptielen

Op de Veluwe komen vrijwel alle streng beschermde reptielen voor: adder, gladde slang, hazelworm, zandhagedis en levendbarende hagedis.

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor de zandhagedis, levendbarende hagedis, adder en de gladde slang aanwezig. De hazelworm wordt voornamelijk waargenomen op bos- en heideterreinen, maar maakt daarnaast gebruik van tal van verschillende habitattypes. In de bosranden is de hazelworm te verwachten. Het is daarom niet uit te sluiten dat incidenteel een individu op of nabij de onderzoekslocatie kan voorkomen (zie hoofdstuk 6).

Amfibieën

Doordat wateroppervlakten als poelen, sloten en plassen op de onderzoekslocatie ontbreken zijn voortplantingsmogelijkheden voor amfibieën en het voorkomen van vissen op de onderzoekslocatie uitgesloten. De onderzoekslocatie vormt ook geen geschikt landhabitat voor amfibieën. Incidenteel kunnen algemene soorten als bruine kikker en gewone pad beschutting vinden in de bosranden. Van negatieve effecten op amfibieën als gevolg van de ingreep is geen sprake.

Vissen

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater op de onderzoekslocatie kan deze soortgroep buiten beschouwing worden gelaten.

5.5 Ongewervelden

Libellen

Er zijn slechts enkele libellensoorten die binnen de Wet natuurbescherming een strenge bescherming genieten. Deze zijn voor wat betreft hun verspreiding gebonden aan specifieke habitateisen, die veelal alleen in natuurgebied zijn te vinden. Beschermde soorten zijn op de onderzoekslocatie niet te verwachten. Voor libellen geldt dat water nodig is voor de voortplanting. Gezien het ontbreken hiervan kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Vlinders

Beschermde vlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat. Bij het habitat is het belangrijk dat aan de eisen van alle stadia van de vlindersoort wordt voldaan. Voor de beschermde soorten in Nederland geldt dat deze veelal gebonden zijn aan zeldzame waardplanten, die vaak alleen in natuurterreinen zijn te vinden. Geschikte, meer algemene, waardplanten voor beschermde vlindersoorten als sleedoornpage (sleedoorn), iepenpage (iep) en kleine ijsvogelvlinder (kamperfoelie) zijn op de onderzoekslocatie niet aanwezig. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

Overige soorten

De onderzoekslocatie bevindt zich buiten het verspreidingsgebied van het vliegend hert. De dichtstbijzijnde vindplaats van de soort ligt bij Hoog Buurlo, ongeveer 7 kilometer noordelijker. De onderzoekslocatie betreft echter grasland, dat geen habitat voor de soort vormt. Negatieve effecten op het leefgebied voor de soort (die zich maar zeer langzaam kan verspreiden) zijn uit te sluiten. Er worden geen oude eiken gekapt of eikenstobben uitgegraven. Van verlies van leefgebied is daarom geen sprake.

Overige beschermde soorten zoals Europese rivierkreeft en platte schijfhoren, zijn op de onderzoekslocatie uit te sluiten. Er is geen geschikt habitat voor dergelijke beschermde soorten op de onderzoekslocatie aanwezig en er zijn geen waarnemingen bekend in de directe omgeving van de onderzoekslocatie. Het vliegend hert is een soort die is aangewezen binnen het Natura 2000-gebied de Veluwe. Effecten op het potentiële leefgebied zijn besproken in een separate rapportage. Op de onderzoekslocatie is geen habitat voor de soort aanwezig en de bekende populaties bevinden zich op ruime afstand.

5.6 Planten

De onderzoekslocatie bestaat uit gras, bestaande uit een vegetatie met enkele verschillende kruiden. Streng beschermde soorten zijn op de onderzoekslocatie niet te verwachten. Binnen de Wet natuurbescherming zijn met name akkeronkruiden beschermd. De schrale omstandigheden waaronder de meeste beschermde soorten gedijen zijn op het bemeste weiland niet aanwezig.

6 TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit soortbeschermingsparagrafen uit de Wet natuurbescherming optreden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Wet natuurbescherming en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgtraject noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Wet natuurbescherming op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van ontheffingen.

6.1 Broedvogels

Algemene broedvogels

Voor de algemene broedvogelsoorten die langs de randen van de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, als de bouwwerkzaamheden buiten het broedseizoen starten, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Het is verboden nesten te beschadigen, te vernielen of weg te nemen) is niet van toepassing omdat er geen vegetatie wordt verwijderd. Het gaat enkel om het verstoren van broedsels. Het is niet verboden om te voorkomen dat vogels gaan broeden gedurende de uitvoering van werkzaamheden. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

6.2 Zoogdieren

Das

De das valt onder het beschermingsregime “andere soorten”, paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming. Dit wordt ook wel de nationaal beschermde soorten genoemd, omdat deze soorten niet onder de habitatrichtlijn vallen.

Volgens artikel 3.10 lid 1 a is het verboden om dassen te doden of te vangen. Artikel 3.10 lid 1b verbiedt het opzettelijk beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de das. Er is in de Wet natuurbescherming geen verbod op het opzettelijk verstoren van dassen.

Met de voorgenomen werkzaamheden zullen geen dassen worden gevangen of gedood. Ook zullen geen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen worden vernield. Artikel 3.10 lid b wordt echter ruim geïnterpreteerd: als het leefgebied dusdanig wordt aangetast dat dassen hun burcht verlaten, dan wordt dit gezien als overtreding van het verbodsartikel.

In 2021 werd op basis van veldonderzoek het volgende geconcludeerd:

“Het grasland vormt primair leefgebied van tenminste één, maar mogelijk twee dassengroepen. Dassen zoeken er hoofdzakelijk naar regenwormen, hun stapelvoedsel. Uit een analyse van het leefgebied blijkt dat de dassen momenteel als gevolg van raster en bebouwing binnen hun homerange de beschikking hebben over bijna 236 ha geschikt foerageergebied. Door de nieuwbouw zal 0,37 ha van het leefgebied niet meer voor dassen beschikbaar zijn. Dit is 0,16% van het totale leefgebied en 0,64% van het beschikbare areaal aan grasland. De effecten van het verlies van 0,16% van het foerageergebied zal voor de dassenpopulatie geen effect hebben. Er kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat er geen sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming; de dassen zullen hun burcht niet permanent verlaten als gevolg van de nieuwbouw. Omdat bemeste graslanden voor dassen belangrijke voedselbronnen zijn zal de initiatiefnemer de afname van het leefgebied van 0,37 ha compenseren door een perceel van 8,4 ha grasland dat momenteel door rasters onbereikbaar is voor dassen te voorzien van faunavoorzieningen.

De afname van leefgebied is zeer gering. Het betreft slechts een fractie van het totale aanbod aan leefgebied. Van een overtreding van artikel 3.10 lid b is daarom geen sprake. Omdat bemeste weilanden van groot belang zijn voor de soort, omdat hier het stapelvoedsel (regenwormen) wordt gevonden, is het zaak om dit type leefgebied zoveel mogelijk in stand te houden. Ondanks dat de geringe afname geen merkbaar gevolg voor de dassenpopulatie heeft kan op eenvoudige wijze het totaal aanbod aan potentieel leefgebied vergroot worden. Aangezien het landgoed een natuurdoelstelling heeft, wordt de afname van leefgebied ruim gecompenseerd.

De situatie ten aanzien van de das is in 2023 niet wezenlijk gewijzigd ten opzichte van 2021. Tijdens het veldwerk is de eerder aangetroffen burcht bezocht, deze vertoonde nog steeds sporen van gebruik. Ook het raster langs het perceel van 8,4 ha grasland is wederom geïnspecteerd. Er werden geen onderdoorgangen waargenomen. Opgemerkt wordt dat als dit het geval zou zijn, uit de analyse van het verlies aan leefgebied dan zou blijken dat het effect nog veel minder zou zijn, omdat het totale aanbod aan grasland aanzienlijk groter zou zijn geweest. De conclusies uit het onderzoek van 2021 worden daarom bevestigd. Overtreding van de Wet natuurbescherming is met voldoende zekerheid te voorkomen, het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

6.3 Reptielen

De hazelworm valt onder het beschermingsregime andere soorten”, paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming. Dit wordt ook wel de nationaal beschermde soorten genoemd, omdat deze soorten niet onder de habitatrichtlijn vallen.

Volgens artikel 3.10 lid 1 a is het verboden om hazelwormen te doden of te vangen. Artikel 3.10 lid 1b verbiedt het opzettelijk beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de hazelworm. Er is in de Wet natuurbescherming geen verbod op het opzettelijk verstoren van hazelwormen.

De werkzaamheden kunnen verstorend werken voor hazelwormen die zich rond de onderzoekslocatie bevinden. Door de werkzaamheden kunnen dieren gewond raken of worden gedood. Van aantasting van leefgebied is geen sprake. De hazelwormen houden zich op in de wegbermen, waar momenteel ook al verkeer plaatsvindt. Mogelijke overtreding van artikel 3.10 lid 1b is daarom niet aan de orde.

Om overtreding van artikel 3.10 lid 1 a te voorkomen is het noodzakelijk om het doden van individuen te voorkomen. Het doden of verwonden kan plaatsvinden door het overrijden van hazelwormen. Dit kan worden voorkomen door in en direct langs het bos geen gebruik te maken van rijplaten (hazelwormen kunnen zich hier onder opwarmen), het beperken van de rij snelheid van het bouwverkeer en het vrijhouden van de strooisellaag langs de randen van de toegangsweg (door deze handmatig weg te harken). Dit kan het beste worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol, waarbij een ecologisch begeleider zorgt voor een ecologisch verantwoorde werkwijze.

6.4 Overige soort(groep)en

Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

7 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft in opdracht van Stichting Huis Deelerwoud een quickscan Wet natuurbescherming uitgevoerd op Landgoed Deelerwoud, locatie Delerhoek te Hoenderloo.

De quickscan Wet Natuurbescherming is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen nieuwbouw op de onderzoekslocatie, alsmede een bestemmingsplanwijziging.

Het onderzoek heeft tot doel om in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten, aanwezig zijn die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve gevolgen kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.

De ingreep betreft de ontwikkeling van twee (gasloze) landhuizen op het perceel Delerhoek van elk 1.200 m³. Na de bouw zullen ze worden gebruikt voor permanente bewoning door twee gezinnen. Het beoogde perceel is thans agrarisch bestemd (2,5 hectare grasland) en wordt al decennialang beweid met paarden/zoogkoeien. Na bestemmingswijziging krijgt deze kavel deels de bestemming 'wonen' (3.766 m²), voor de rest (21.234 m²) een "groene" bestemming en/of "natuur". Ten behoeve van de nieuwbouw worden geen bomen gekapt.

De aanwezigheid van geschikt habitat op de onderzoekslocatie voor de verschillende soorten en soortgroepen is weergegeven in tabel 7.1. In de tabel is samengevat of de voorgenomen ingreep mogelijk verstorend kan werken en wat de consequenties zijn voor eventuele vervolgstappen, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningstrajecten. In de tabel is weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel 7.1 Overzicht geschiktheid onderzoekslocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen.

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen*
Broedvogels	algemeen	alleen de bosranden	mogelijk	nee	nee	buiten het broedseizoen starten met de werkzaamheden
	jaarrond beschermd	nee	nee	nee	nee	-
Vleermuizen	verblijfplaatsen	nee	nee	nee	nee	-
	foerageergebied	ja	nee	nee	nee	voldoende alternatief in de omgeving beschikbaar, behoud donkerte bosrand
	vliegroutes	ja	nee	nee	nee	behoud donkerte bosrand
Grondgebonden zoogdieren		ja	ja	nee	nee	nader onderzoek dassen reeds uitgevoerd. Effect op totale leefgebied beperkt. Zorgplicht voor mollen en muizensoorten
Amfibieën		nee	nee	nee	nee	-
Reptielen		ja	mogelijk	nee	nee	Voorkom doden en verwonden hazelwormen in de bosrand (ecologisch werkprotocol)

Soortgroep	Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen*
Vissen	nee	nee	nee	nee	-
Libellen en vlinders	nee	nee	nee	nee	-
Overige ongewervelden	nee	nee	nee	nee	-
Vaatplanten	nee	nee	nee	nee	-

* Wijzigingen in het planvoornemen kunnen van invloed zijn op de uitkomst van het onderzoek.

Conclusie

Tijdens de aanlegfase dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedvogels in het bosrand langs de bouwlocatie. Als potentieel verstorende werkzaamheden worden gestart buiten het broedseizoen is dat voldoende als maatregel.

Het doden of verwonden van hazelwormen moet worden voorkomen. Hiertoe is een aantal maatregelen mogelijk, afhankelijk van de uitvoeringswijze. Aanbevolen wordt om aan de hand van een ecologisch werkprotocol te werken. In dit werkprotocol dient ook de werkwijze bij graafwerkzaamheden ten aanzien van mollen en muizen te worden opgenomen.

Behoud van donkerte van de bosrand is een randvoorwaarde om verstoring van vleermuizen te voorkomen.

Het effect op het leefgebied van dassen is in 2021 bepaald. Ten opzichte van de situatie in 2021 zijn er geen wezenlijke veranderingen opgetreden ten aanzien van de das, zodat de conclusie van het onderzoek uit 2021 nog steeds gelden: er is geen overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de das.

Voor overige beschermde soorten zijn overtredingen ten aanzien van de Wet natuurbescherming wegens het ontbreken van geschikt habitat, het ontbreken van sporen en/of vanwege een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling niet aan de orde.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J., Canters, K. & Buys, J. (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren - Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Limpens H. & Regelink J. (2017). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Nationale Database Flora en Fauna (z.d.). Uitvoerportaal; zoekgebied omgeving planlocatie, periode 2018-2023. NDFF. Geraadpleegd op 8 februari 2023 van <https://ndff-ecogrid.nl>.

Verspreidingsatlas (z.d.). NDFF Verspreidingsatlas. Geraadpleegd op 8 februari 2023.

Wet natuurbescherming (2015, 16 december). Opgehaald van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-02-17>.

Bijlage 1 toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd (zie tabel II). Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

Tabel II. Zorgplicht

Artikel 1.11. Zorgplicht	
1.	Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2.	De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
a)	dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
b)	indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
c)	voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; “de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”. Deze formulering van de zorgplicht brengt met zich mee dat wanneer men een bepaalde handeling wilt verrichten die gevolgen voor natuurwaarden zou kunnen hebben, men zich daaraan voorafgaand op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarvoor van het voorgenomen handelen. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor het betreffende beschermde natuurgebied en de betreffende soortgroep in deze rapportage worden aangegeven.

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn (*artikel 3.1*);
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (*artikel 3.5*);
- andere soorten (*artikel 3.10*).

In tabel III t/m V worden deze artikelen nader toegelicht.

Tabel III. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.1 Wet natuurbescherming

Artikel 3.1. Soorten van de Vogelrichtlijn	
1.	Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2.	Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3.	Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4.	Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5.	Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
Toelichting	
Alle inheemse vogelsoorten in Nederland vallen onder de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn is een richtlijn vanuit de Europese Unie uit 1979 en heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. De lijst met soorten is niet limitatief.	

Tabel IV. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.5 Wet natuurbescherming

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn	
1.	Het is verboden in het wild levende dieren van deze soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2.	Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3.	Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4.	Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.
5.	Het is verboden planten van soorten uit de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onttrenten of te vernielen.
Toelichting	
Het gaat bij artikel 3.5 over in het wild levende dieren van verschillende soortgroepen. In de wet wordt voor vogelsoorten uit bijlage II van het verdrag van Bern geen uitzondering gemaakt. Van de vogelsoorten die in Nederland voorkomen is hieronder een selectie gemaakt. Van de overige soortengroepen zijn alle soorten genoemd.	
Soorten	
Planten	drijvende waterweegbree, groenknolorchis, kruipend moerasscherm, zomerschroeforchis
Zoogdieren	bever, hamster, hazelmuis, lynx, Noordse woelmuis, otter, wolf, wilde kat
Walvisachtigen	bruinvis, bultrug, butskop (hille), dwergpotvis, dwergvinvis, gestreepte dolfin, gewone dolfin, gewone spitsdolfijn, gewone vinvis, griend, grijze dolfin, kleine zwaardwalvis, narwal, Noordse vinvis, orka, potvis, spitsdolfijn van Gray, tuimelaar, walrus witflankdolfijn, witsnuitdolfijn, witte dolfin
Vleermuizen	Bechsteins vleermuis, bosvleermuis, Brandts vleermuis, franjestaart, gewone baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis, grote hoefijzerneus, grote rosse vleermuis, ingekorven vleermuis, kleine dwergvleermuis, kleine hoefijzerneus, laatvlieger, meervleermuis, mopsvleermuis, Noordse vleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, vale vleermuis, watervleermuis
Amfibieën	boomkikker, geelbuikvuurpad, heikikker, kamsalamander, knoflookpad, poelkikker, rugstreeppad, vroedmeesterpad
Reptielen	dikkopschildpad, gladde slang, Kemps' zeeschildpad, lederschildpad, muurhagedis, soepschildpad, zandhagedis
Vissen	houting, steur
Vlinders	apollovinder, boszandoog, donker pimpernelblauwtje, grote vuurvinder, moerasparelmoervlinder, monarchvlinder, pimpernelblauwtje, teunisbloempijlstaart, tijmblauwtje, zilvestreephooibeestje
Libellen	bronslibel, gaffellibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, mercurwaterjuffer, Noordse winterjuffer, oostelijke witsnuitlibel, rivierrombout, sierlijke witsnuitlibel

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn	
Insecten	brede geelrandwaterroofkever, gestreepte waterroofkever, heldenbok, juchtleerkever, oeveraas, vermiljoenkever
Overig	Bataafse stroommossel, platte schijfhoren
Vogels	appelvink, baardman, beflijster, bergeend, bergfluit, bijeneter, blauwborst, blauwe kiekendief, boerenzwaluw, bontbekplevier, bonte strandloper, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, boompieper, boomvalk, bosrietzanger, bosruiter, bosuil, braamsluiper, brandgans, bruine kiekendief, buizerd, casarca, Cetti's zanger, draaihals, duinpieper, dwergmeeuw, dwergster, Engelse kwikstaart, Europese kanarie, fitis, fluit, geelgors, gekraagde roodstaart, gele kwikstaart, geoorde fuut, glanskop, goudhaan, grasmus, graspieper, graszanger, grauwe kiekendief, grauwe klauwier, grauwe vliegenvanger, griel, groene specht, groenling, grote bonte specht, grote gele kwikstaart, grote karekiet, grote stern, grote zilverreiger, havik, heggemus, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kerkuil, klapekster, klein waterhoen, kleine barmsijs, kleine bonte specht, kleine karekiet, kleine plevier, kleine zilverreiger, klein waterhoen, kluut, kneu, koolmees, koereiger, kraanvogel, krekeltzanger, kortsnavelboomkruiper, kruisbek, kuifmees, kwak, kwartelkoning, lepelaar, matkop, middelste bonte specht, nachtegaal, Noordse stern, oehoe, oeverloper, oeverpieper, oeverzwaluw, ooievaar, orpheusspotvogel, paapje, pestvogel, pimpelmees, poelruiter, porseleinhoen, purperreiger, putter, ransuil, rietgors, rietzanger, rode wouw, roerdomp, roodborst, roodborsttapuit, roodhalsfuut, rouwkwikstaart, sijs, slangenarend, slechtvalk, smelleken, snor, sperwer, spotvogel, sprinkhaanzanger, steenuil, steltkluut, strandplevier, taigaboomkruiper, tapuit, tijftjaf, torenvalk, tuinfluit, velduil, visarend, visdief, vuurgoudhaan, wespandief, wielewaal, winterkoning, witbandkruisbek, witte kwikstaart, witwangster, nachtzwaluw, woudaap, zeearend, zwarte mees, zwarte ooievaar, zwarte roodstaart, zwarte specht, zwarte stern, zwarte wouw, zwartkop, zwartkopmeeuw

Tabel V. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.10 Wet natuurbescherming

Artikel 3.10. Andere soorten		
Het is verboden om: 1. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A1, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen. 2. De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen. 3. Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B2, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onttrenten of te vernielen.		
Toelichting		
Het gaat bij artikel 10 om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders, libellen en kevers. Dieren zijn opgenomen in bijlage onderdeel A1. Planten zijn opgenomen in bijlage onderdeel B2 van de Wet natuurbescherming. Voor een aantal zoogdieren, amfibieën en reptielen geldt per provincie een vrijstelling onder bepaalde voorwaarden. Dit verschilt per provincie. De betreffende soorten zijn aangegeven met een sterretje. Daarnaast is het mogelijk dat sommige provincies ook 'eigen' beschermde soorten hanteren, als aanvulling op het landelijke.		
Soorten		
Dieren	Zoogdieren	aardmuis*, boommarter, bosmuis*, bunzing*, damhart, das, dwergmuis*, dwergspitsmuis*, edelhert, eekhoorn*, egel*, eikelmuis, gewone bosspitsmuis*, gewone zeehond, grote bosmuis, grijze zeehond, haas*, hermelijn*, huisspitsmuis*, konijn*, molmuis, ondergrondse woelmuis*, ree*, rosse woelmuis*, steenmarter*, tweekleurige bosspitsmuis*, veldmuis*, veldspitsmuis, vos*, waterspitsmuis, wezel*, wild zwijn, woelrat*
	Amfibieën	Alpenwatersalamander, bruine kikker*, gewone pad*, kleine watersalamander*, meerkikker*, middelste groene kikker*, vinpootsalamander, vuursalamander
	Reptielen	adder, hazelworm*, levendbarende hagedis*, ringslang
	Vissen	beekdonderpad, beekprik, elrits, gestippelde alver, grote modderkruiper, kwabaal
	vlinders	aardbeivlinder, bosparelmoervlinder, bruin dikkopje, bruine eikenpage, donker pimperlmoervlinder, duinparelmoervlinder, gentiaanblauwtje, grote parelmoervlinder, grote vos, grote vuurvlinder, grote weerschijnvlinder, iepenpage, kleine heivlinder, kleine ijsvogelvlinder, komavlinder, pimperlmoervlinder, sleedoornpage, spiegeldikkopje, veenbesblauwtje, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, veldparelmoervlinder, zilveren maan
	Libellen	beekrombout, bosbeekjuffer, donkere waterjuffer, gevlekte glanslibel, gewone bronlibel, hoogveenglanslibel, Kempen-se heidelibel, speerwaterjuffer
	Overige soorten	Europese rivierkreeft, vliegend hert

Artikel 3.10. Andere soorten	
Planten	akkerboterbloem, akkerdoornzaad, akkerogentroost, beklierde ogentroost, berggamander, bergnachtorchis, blaasvaren, blauw guichelheil, bokkenorchis, bosboterbloem, bosdravik, brave hendrik, brede wolfsmelk, breed wollegras, bruinrode wespenorchis, den-nenorchis, dregs, echte gamander, franjementiaan, geelgroene wespenorchis, geplooid vrouwenmantel, getande veldsla, gevlekt zonneroosje, glad biggenkruid, gladde zegge, groene nachtorchis, groensteel, groot spiegelklokje, grote bosaardbei, grote leeuwenklauw, honingorchis, kalkboterbloem, kalketrip, karthuiseranjer, karwijselie, kleine ereprijs, kleine schorseneer, stijve wolfsmelk, kleine wolfsmelk, kluwenklokje, knollathyrus, knolspirea, korensla, kranskarwij, kruiptijm, lange zonnedaauw, liggende ereprijs, moerasgamander, muurbloem, naakte lathyrus, naaldenkervel, pijlscheefkalk, roggelelie, rood peperboomje, rozenkransje, ruw pazelzaad, scherpkruide, schubvaren, schubzegge, smalle raai, spits havikskruide, steenbraam

Volgens artikel 3.31 zijn de verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer, bestendig gebruik, of ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden onder conform hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming heeft als doel om het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat.

Binnen de Wet natuurbescherming zijn op houtopstanden de artikelen van toepassing die zijn opgenomen in tabel VI.

Tabel VI. Bescherming houtopstanden in de Wet natuurbescherming

Artikel 4.1	De artikelen uitgezonderd artikel 4.6 zijn niet van toepassing op: - Houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom; - Houtopstanden op erven of in tuinen; - Fruitbomen en windschermen om boomgaarden; - Naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar; - Kweekgoed; - Wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden bestaande uit wilgen en populieren; - het dunnen van een houtopstand; - uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij: - ten minste eens per tien jaar worden geoogst; - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en - zijn aangelegd na 1 januari 2013.
Artikel 4.2	- Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van vriend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. - Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

Artikel 4.3 lid 1 en 2	Ingeval een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van vriend- of hakhout, of anderszins teniet is gegaan, draagt de rechthebbende zorg voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand. De rechthebbende vervangt binnen drie jaar na de herbeplanting, bedoeld in het eerste lid, herbeplanting die niet is aangeslagen.
Artikel 4.4 lid 1	De artikelen 4.2, eerste en derde lid, en 4.3, eerste en tweede lid, zijn niet van toepassing op: het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in en aantoonbaar wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode. het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel in het kader van natuurontwikkeling en -beheer
Artikel 4.5	Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van artikel 4.3, eerste en tweede lid, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels.

Bijlage 2 Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of voortplantingsplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Broedseizoen

Voor het broedseizoen staat in de wet geen vaste periode. De looptijd verschilt per soort en varieert per jaar. Veel vogelsoorten broeden ongeveer tussen 15 maart en 15 augustus.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of voortplantingsplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kan oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is bedoeld om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Een mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een diersoort dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantingsplaats of rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of voortplantingsplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foeragegebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Buiten de kraamperiode worden deze door groepjes vrouwtjes en jongen gebruikt, in de kraamperiode door individuele mannetjes.

